

TREND REPORT 2019

ARTN

PŘEHLED ČESKÉHO REALITNÍHO TRHU
CZECH REAL ESTATE MARKET SURVEY

Partneři ARTN
AREMD Partners

bpd development

PENTA
REAL ESTATE

Obsah publikace Trend Report 2019 je založen na odborné diskusi členů Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí, jejich vlastních analýzách a prognózách budoucího vývoje. Jedná se o diskusní materiál. Vaše případné náměty a postřehy rádi přivítáme, zasílat nám je můžete na adresu info@artn.cz.

The content of Trend Report 2019 is based on the expert discussion of AREMD members, their own analysis and prognosis of future developments, and should be considered a discussion material. We welcome your comments and reactions at info@artn.cz.

Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí děkuje všem odborníkům, kteří se na tvorbě publikace podíleli:

Association for Real Estate Market Development thanks to all experts who contributed to the production of the publication:

Boháč Ondřej, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy
 Černá Lucie, Allen & Overy
 Drtina Tomáš, GfK Czech
 Feix Jiří, Hypoteční banka
 Frait Jan, Česká národní banka
 Holub Emil, Clifford Chance
 Klupalová Zdenka, Knight Frank
 Klas Přemysl, KPMG Česká republika
 Klečka Karel, Panattoni
 Kosman Kamil, KAAP Media
 Kostrounová Lenka, ČSOB
 Kromíchalová Renata, Knight Frank
 Lux Martin, Sociologický ústav AV ČR
 Mocková Marie, ARTN
 Novák Pavel, Knight Frank
 Pácal Jiří, Central Europe Holding
 Phamová Lenka, Knight Frank
 Petřík Vojtěch, Deloitte Advisory
 Plašil Miroslav, Česká národní banka
 Polák Radek, Trigema
 Sajner David, Knight Frank
 Soural Marcel, Trigema
 Šindelářová Lenka, BNP Paribas Real Estate Czech Republic
 Vašata Zdeněk, Deloitte Advisory
 Vácha Marek, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy
 Váňa Radek, Idealab
 Višňovská Denisa, Lexus
 Vokálová Andrea, Hypoteční banka
 Vrabčák Jan, EY
 Vydrová Jana, Allen & Overy
 Zlámal David, EY

Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí rovněž děkuje všem výše uvedeným firmám za podporu a významnou angažovanost při přípravě této publikace.

Association for Real Estate Market Development would like to thank also to all above mentioned companies for their support and extraordinary dedication in preparation process of the report.

OBSAH

CONTENT

Úvodní slovo prezidentky Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí Introduction by the President of Association for Real Estate Market Development	4
O nás About us	5
Členové Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí v roce 2019 Members of Association for Real Estate Market Development 2019	6
Průzkum ARTN: Stagnace bytové výstavby pokračuje, legislativa zpomalila ARTN Survey: Real Estate Market Trends	8
Sonda: Makroekonomický vývoj a ceny nemovitostí v ČR a ve světě Probe: Macroeconomic Development and Real Estate Prices in the Czech Republic and Globally	14
Sonda: Budoucnost bydlení v Praze Probe: The Future of Housing in Prague	23
Rezidenční trh Residential Market	30
Kancelářský trh Office Market	46
Trh maloobchodních prostor Retail Market	54
Trh logistiky Logistics Market	62
Současné trendy v cestovním ruchu s důrazem na hotelnictví Current Trends in Tourism with an Emphasis on the Hotel Industry	68

Investiční trh Investment Market	74
Financování nemovitostí Real Estate Financing	
Alternativní financování komerčních nemovitostí Alternative Financing of Commercial Real Estate	80
Financování právnických osob a nemovitostí Legal Entity and Real Estate Financing	84
Financování rezidenčních nemovitostí Mortgage Financing	90
Právo Law	
Úvod do kapitoly Právo Introduction to the Law Chapter	96
Přehled legislativních změn Overview of Legislative Changes	97
Daně v oblasti nemovitostí Real Estate Taxes	100
Seznam zveřejněných citací a fotografií List of Published Quotes and Photos	102

SLOVO PREZIDENTKY ASOCIACE PRO ROZVOJ TRHU NEMOVITOSTÍ

VÁŽENÍ ČTENÁŘI, MILÍ ČLENOVÉ A PŘÍZNIVCI ARTN,

právě držíte v rukou v pořadí dvanácté vydání expertní publikace Trend Report. Jsem nesmírně ráda, že si opět po roce můžete zalistovat ve společné práci mnoha autorů, expertů na realitní trh, kteří shrnují uplynulý rok a přichází s odhadem budoucích trendů ve všech oblastech. Stejně jako v předchozích letech je součástí Trend Reportu průzkum, kterého se účastní naši členové a další odborníci z různých segmentů nemovitostního trhu.

Máme za sebou další rok prosperity. Z výsledků loňského roku můžeme vyčíst, že český realitní trh je ve stále dobré kondici. Nicméně musím dodat, že ne všem segmentům trhu se daří stejně. Naše členy a účastníky komplexního průzkumu, ze kterého Trend Report čerpá, trápí především stagnace bytové výstavby, spojená s legislativními problémy. Výstavba rezidenčních projektů se komplikuje, schvalovací procesy jsou příliš zdoluhavé. Developéři podstupují značná rizika, která jsou se stavebním řízením spojená. Vedle toho jsme v důsledku mimořádně nízké nezaměstnanosti i jiných makroekonomických faktorů svědky značného růstu nákladů na stavební práce. Developéři se tak dostávají pod tlak, neboť není snadné reagovat na poptávku po dostupném bydlení, a přitom si poradit s výše zmíněnými faktory. Důsledkem je nedostatečná nabídka bytů, která by uspokojila aktuální požadavky trhu. Tato situace ovlivňuje i růst nájemného. Vše platí zejména pro naše hlavní město.

O to více si vážíme úsilí Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Velmi oceňujeme jejich snahu o podporu rozvoje Prahy i komunikace s odbornou i širokou veřejností, což se jim daří také díky CAMPu – Centru pro architekturu a městské plánování. CAMP vnímáme jako jedinečné místo pro přednášky, diskuse, konference a další akce. Jedná se o instituci, jejímž hlavním posláním je zlepšit veřejnou diskusi o rozvoji Prahy a která pomáhá navázat dialog a spolupráci mezi veřejností, developery a investory. Je otevřena každému, kdo má zájem na společném plánování a rozvíjení Prahy. Právem tak CAMP získal ocenění v soutěži Best of Realty v kategorii Award for Excellence, kterou uděluje ARTN na základě hlasování členské základny.

Také mě těší, že jsme svědky vzniku nových úspěšných projektů, a to jak po stránce komerční, tak po stránce estetické. Jsou to realizace, které právem uspěly na nejvyšších příčkách v soutěži Best of Realty.

Na našem českém realitním trhu jsme svědky mnoha nových trendů. V letošní, již dvanácté edici Trend Reportu se dočtete, jak bude vypadat Praha budoucnosti, jaké trendy hrají prim na kancelářském trhu a co nás čeká ve všech segmentech trhu – od rezidenčního přes retail, logistiku, investice, po financování, daně a právo.

Proslýchá se, že se blíží ochlazení v oblasti investic. Za sebe mohu říci, že český realitní trh stojí na pevných a zdravých základech, a popravdě řečeno, mírné ochlazení mu nijak neuškodí. Vnímám stabilní sílu domácích investorů a stále registruji živý zájem investorů zahraničních. Ostatně aktuální prodej části Waltrovky v pražských Jinoních, kterou prodala společnost Penta Real Estate jihokorejské firmě Hanwha Investment & Securities, je toho krásným důkazem.

Vydávat každoročně Trend Report není jednoduché. Obnáší to spoustu práce realizačního týmu a autorského kolektivu. Bez podpory sponzorů bychom nemohli v této kvalitě a rozsahu materiál připravit. Dovolte mi proto poděkovat všem našim partnerům za jejich zájem o naši práci a za poskytnutou podporu, bez níž bychom se neobešli.

Přeji vám, ať se vám všem splní vaše záměry a vize nejen v oblasti realit, a také děkuji za zájem o naši práci.

ZDENKA KLAPALOVÁ
Prezidentka ARTN

Zdenka Klapalová

Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí (ARTN) je neziskový zájmový spolek, který vznikl jako právní subjekt po zhruba roční neformální předešle dne 12. 9. 2001. Členové Asociace jsou přední představitelé developerských a investičních společností, realitních, právních a poradenských kanceláří, bank a dalších organizací činných na trhu, dále přední představitelé a vyšší management veřejné správy. Záměrem je sdružovat i zástupce univerzit a vysokých škol se zájmem o tuto oblast.

Členská základna ARTN v roce 2019 čítá 115 členů a vedle osobností působících v nejrůznějších segmentech trhu nemovitostí zahrnuje i 21 korporací. Díky tomu dnes ARTN představuje moderní seskupení jedinečné svou univerzální kompetencí, které v tomto smyslu nemá v České republice obdoby.

Hlavní cíle ARTN jsou formulovány v 5 základních okruzích:

- zvýšení kvality, stability a transparentnosti českého trhu nemovitostí
- standardizace postupů a procesů na českém trhu nemovitostí
- zvýšení informovanosti odborné i laické veřejnosti v dané oblasti
- propagace českého trhu s nemovitostmi v tuzemsku i zahraničí
- zvýšení kvality vzdělávání a zlepšení vzdělanosti profesionální veřejnosti v oboru

Aktivity ARTN se skládají z aktivit pro členy Asociace, zejména pravidelná měsíční diskusní setkání na aktuální témata rozvoje trhu nemovitostí, a dále z aktivit zaměřených na odbornou i laickou veřejnost. K nejviditelnějším patří vydávání pravidelné souhrnné studie o stavu českého trhu nemovitostí Trend Report, která se postupně stala nedílnou součástí knihovny každého aktéra na realitním trhu. Dále zahrnují pořádání kulatých stolů za účasti předních odborníků, včetně jejich medializace.

DISKUSNÍ SETKÁNÍ

V průběhu roku 2018 jsme pokračovali v organizaci **diskusních setkání**, která si získala velkou oblibu mezi odbornou i širokou veřejností včetně médií. Postupem doby dochází k navyšování návštěvnosti těchto setkání, během roku 2018 jsme na pěti diskusních setkáních uvítali 385 hostů, z toho největší zájem byl tradičně o diskusní setkání spojené s vydáním expertní publikace Trend Report 2018.

Diskusní setkání ARTN probíhají formou panelových diskusí a za přispění moderátorů a aktivních panelistů jsou diskutová-

na vybraná aktuální témata. Mezi účastníky diskusních setkání jsou vždy experti napříč všemi obory. Mezi odbornou veřejností i médií jsou tato setkání velmi populární a hodnocená jako velmi přínosná, s vysokou odbornou úrovní.

PRŮZKUM TRHU

ARTN v prvních týdnech letošního roku opět realizovala komplexní průzkum realitního trhu v České republice. Jeho cílem je především získat objektivní pohled na vývoj na českém trhu nemovitostí včetně aktuálních trendů. Dotazníkového šetření se zúčastní celá řada aktivních expertů, mezi respondenty byli významně zastoupeni členové Asociace.

ODBORNÉ PUBLIKACE

Trend Report je vydáván od roku 2002 jako pravidelná odborná a objektivní studie o vývoji na realitním trhu v České republice. Letošní v pořadí již 12. edice opět nabízí zájemcům o český realitní trh pohled na aktuální problémy a analytiku napříč všemi segmenty. Stejně jako v roce předchozím jsou texty jednotlivých kapitol založeny nejen na zkušenostech a stanoviscích kolektivu autorů, ale opírají se i o výsledky vlastního průzkumu ARTN.

BEST OF REALTY

Na slavnostním galavečeru, který u příležitosti konání 20. ročníku soutěže Best of Realty proběhl 15. listopadu 2018 v Kongresovém centru České národní banky, byly vyhlášeny výsledky a předána ocenění nejlepším projektům českého realitního trhu za rok 2017/2018. O vítězích 20. ročníku soutěže „Nejlepší z realit – Best of Realty“, která se v tuzemsku považuje za nejprestižnější ve svém oboru, rozhodla osmičlenná odborná porota. Členy jury byli zástupci Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí (ARTN) a dalších profesních sdružení, agentur pro výzkum trhu, bankéřů, koncových uživatelů nemovitostí, realitních makléřů a poradenských společností.

Cenu „Award for Excellence“, kterou uděluje ARTN, získalo **Centrum architektury a městského plánování (CAMP)**, které se nachází v areálu Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR) v pražských Emauzích. Bylo hodnoceno jako jedinečné místo pro přednášky, diskuse, konference a další akce. Porotci si nejvíce cenili toho, že se jedná o instituci, jejímž hlavním posláním je zlepšit veřejnou diskusi o rozvoji Prahy a která pomáhá navázat dialog a spolupráci mezi veřejností, developery a investory.

Více o nás na www.artn.cz.

ČLENOVÉ ASOCIACE PRO ROZVOJ TRHU NEMOVITOSTÍ V ROCE 2019

KORPORÁTNÍ ČLENOVÉ

ACHOUR & PARTNERS s.r.o.
Allen & Overy
ASB Group
Crestyl Real Estate s.r.o.
BPD Development a.s.
Czech Property Investments, a.s.
Česká spořitelna, a.s.
FINEP CZ a.s.
HB Reavis Group CZ, s.r.o.
JRD Development
KKCG Real Estate a.s.

Achour Gabriel
Petra Myšáková
Ledvinka Dan
Guthová Marta
Pokorný Radek
Havelka Zdeněk
Jůzová Martina
Kocián Michal
Herman Petr
Pavel Krumpár
Pujman Petr

Metrostav Development, a.s.
Passeinvest Group
Penta Real Estate s.r.o.
SATPO Broker, s. r. o.
Sberbank CZ a.s.
Sekyra Group, a.s.
Skanska Property Czech Republic, s.r.o.
Trei Real Estate Czech Republic s.r.o.
Trigema, a.s.
UBM Development Czechia s.r.o.

Buršík Ondřej
Lenka Preslová
Palička Petr
Pokorný Jiří
Maršala Matěj
Anderle Leoš
Fabian Tomáš
John Vladislav
Soural Marcel
Zemánek Jan

ČLENOVÉ

Arcibiskupství pražské
bvp Braun Partners
Geosan Development
Komerční banka
BERNARD LEGAL
ECOVIS
Arcadis CZ, a.s.
Komerční banka
GfK Czech, s.r.o.
DLA Piper Prague LLP
bvp Braun Partners
RSIM Realitní a správcovská a.s.
CODECO, a. s.
DELTA legal, advokátní kancelář s.r.o.
Kocián, Šolc, Balašík
Gavlas, spol. s r. o.
Giese & Partner, s.r.o.
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
BADOKH, advokátní kancelář
CMS Cameron McKenna
Multiprojekt Group a.s.
UCTAM Czech Republic
Dentons Europe CS LLP
Jan Holásek
Clifford Chance Prague LLP
CTR Group a.s.
Legalité
N/A
Squire Patton Boggs s.r.o.
ING

Balák Jan
Bárta Jiří
Beneš Petr
Berger Pavel
Bernard Radovan
Capelleveen Johannes van
Čermák Pavel
Dembowski Milan
Drtina Tomáš
Dubovský Miroslav
Dudek Miroslav
Fajkus Jiří
Fanta Petr
Fára Pavel
Frank Rainer
Gavlas Ivo
Giese Ernst
Grabmüllerová Daniela
Hampl Ondřej
Hejduk Lukáš
Hejma Petr
Hermann Jiří
Hink Michal
Holásek Jan
Holub Emil
Horváth Jan
Humlová Olga
Hybš Jan
Janeček Radek
Kadlc Ondřej

Dentons Europe CS LLP
Sociologický ústav AV ČR
YBN consult, znalecký ústav
ČVUT FSV
PT Real Estate
KARLIN PORT REAL ESTATE
Letiště Praha
N/A
INVICTA, advokátní kancelář, s.r.o.
Cushman&Wakefield
N/A
RENOMIA
NSG Morison advokátní kancelář, s.r.o.
TECHO
Bird & Bird s.r.o. advokátní kancelář
Central Europe Holding, a. s.
Renomia
N/A
Ungelt Services, a.s.
PETERKA & PARTNERS advokátní kancelář
Praha 5
GES Real
Československá obchodní banka, a. s.
Lexus a.s., partner
MMR, vedoucí oddělení bytového práva
Sentient
EDULIOS
RSM Tacoma, a.s.
UK, PřF, Fakulta geografie a reg. rozvoje
Baker & McKenzie s.r.o, advokátní kancelář
AmRest
MS architekti s.r.o.
Panattoni Development Czech Republic
Kinstellar s.r.o., advokátní kancelář
TCG Technical Consulting Group s.r.o.
GES Real
DBK Praha a.s.
Residomo
N/A
Stewart Title Limited
GES REAL, a.s.
TIDE Reality
Trikaya Czech Republic a.s.
TECHO
ARGON s.r.o.
Ernst & Young s.r.o.
Interprospekt CZ s. r. o.

Lazar Evan Zohav
Lux Martin
Malý Bedřich
Marek Petr
Melč Michal
Miškovič Milorad Miško
Nehoda Radek
Němec Petr
Mládek Martin
Naskos Michal
Němeček Radomír
Nepala Pavel
Novotný Martin
Opekár Šimon
Opletalová Daniela
Pácal Jiří
Pavelková Hana
Prášil Jiří
Prchlík Dušan
Přikrylová Pavla
Richter Pavel
Řezáč Vít
Sadil Jan
Sedmíhradský Jakub
Schödelbauerová Pavla
Scheuch Martin
Skalický Martin
Skotnica Jiří
Sýkora Luděk
Šimonek David
Škvára Pavel
Šourek Michal
Špalek Ondřej
Štěpánková Klára
Švanda Zdeněk
Thoss Václav
Tlačbaba Jan
Tuček Martin
Urbánek Petr
Válka Zdeněk
Vecán Pavel
Velebil Pavel
Veselý Alexej
Začal Milan
Zeman Petr
Zemanová Eva
Žalský Karel

KNIGHT FRANK, spol. s r. o.
Panattoni Europe
KPMG Česká republika
Equita
Konečná & Zacha, s.r.o.
AK JUDr. Dana Kořínková
European Capital Partners Real Estate s.r.o.
Československá obchodní banka, a. s.
DK Legal
PRK Partners, s.r.o.
VŠE, fakulta podnikohospodářská
Úřad pro zast. státu ve věcech majetkových
COLAS CZ
Gepard Finance a.s.
N/A
Czech Comfort s.r.o.
Crest Communications

Klapalová Zdenka
Klečka Karel
Kliment Pavel
Klimt Leoš
Konečná Radka
Kořínková Dana
Kosman Kamil
Kostrounová Lenka
Kozáková Daniela
Kožušník Rudolf
Krejčí Filip
Kremlík Vladimír
Krones Tomáš
Kruntorád Jan
Kühn Pavel
Kulman Tomáš
Langr Aleš